



LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA KONKURENCIJOS LAISVĖS APSAUGA

2010 m. gruodžio 30 d. Nr. VA-P-20-10-26
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Valstybės kontrolės 2-ojo audito departamento
direktorės Zitos Valatkienės
2009-12-21 pavedimą Nr. P-20-10

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Grażina Tarvydienė (grupės vadovė)
Remigijus Bieliauskas
Kristina Binkytė

Auditas pradėtas 2009-12-21
Auditas baigtas 2010-12-30

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

SANTRAUKA

Konkurencija – vienas pagrindinių ekonomikos politikos veiksnių, efektyvaus rinkos funkcionavimo pagrindas ir šalies ekonomikos augimo garantas. Aktyvi konkurencinė kova skatina didinti prekių ir paslaugų kokybę, diegti naujoves ir technologinę pažangą, o tai lemia mažesnes kainas ir didina vartotojų gerovę. Todėl svarbu, kad valstybė sukurtų palankią aplinką konkurencijai vystytis, būtų skiriamas pakankamas dėmesys konkurencijos politikos formavimui ir nustatyti aiškūs tikslai ir prioritetai, o ją įgyvendinanti Konkurencijos taryba ribotus išteklius panaudotų reikšmingiausioms konkurencijos problemoms spręsti.

Siekdami įvertinti, ar efektyviai užtikrinama konkurencijos laisvės apsauga, nustatyti reikšmingiausias šios srities problemas ir pateikti rekomendacijas konkurencijos laisvės užtikrinimui, atlikome veiklos auditą. Auditas atliktas Konkurencijos taryboje, o vertindami konkurencijos laisvės apsaugos efektyvumą bendravome ir su Ūkio, Susisiekimo, Finansų, Teisingumo ministerijų ir Vyriausybės atstovais, nepriklausomais teisės ir ekonomikos specialistais, verslo asociacijomis.

Audito metu nustatėme, kad trūksta dėmesio konkurencijos politikai, nepaskirta už jos formavimą atsakinga institucija, neparengtos Konkurencijos politikos gairės. Konkurencijos politiką įgyvendinančios institucijos – Konkurencijos tarybos atskaitingumas tinkamai nereglamentuotas, o jos nepriklausomumas ir veiklos priežiūra – nepakankami. Konkurencijos tarybai įstatymais priskirtų funkcijų skaičius išaugo, tačiau jų vykdymui papildomas finansavimas neskirtas, o turimi finansiniai ir žmogiškieji ištekliai mažėjo, todėl galimybės tinkamai įgyvendinti Konkurencijos įstatymu jai pavestas funkcijas mažėjo.

Konkurencijos tarybos veikla organizuojama per mažai skiriant dėmesio reikšmingiausioms konkurencijos problemoms, nes ji neturi galimybės atsisakyti pradėti nereikšmingus tyrimus, todėl tyrimų reikšmingumas priklauso nuo gautų pareiškimų ir valstybės institucijų paklausimų pobūdžio ir kiekio. Tik 16 proc. 2007–2010 m. I pusmečio laikotarpiu dėl Konkurencijos įstatymo pažeidimų pradėtų tyrimų Konkurencijos taryba pradėjo savo iniciatyva. Didesnė dalis rinkos tyrimų atliekami gavus Vyriausybės pavedimus ar Seimo narių prašymus, todėl jie savarankiškai neinicijuojami atsižvelgiant į jų aktualumą vartotojams, rinkos svarbą, struktūrą, rinkos pokyčius ir kitus kriterijus.

Konkurencijos tarybos vykdoma koncentracijos kontrolė ir atliekami Konkurencijos įstatymo pažeidimų tyrimai ne visada buvo efektyvūs ir rezultatyvūs, o už Konkurencijos įstatymo pažeidimus Konkurencijos tarybos skiriamos baudos ir teisės aktai, reglamentuojantys baudų už Konkurencijos įstatymo pažeidimus skyrimą ir jų dydžio nustatymą, nesukuria pakankamo atgrasomojo poveikio.

Šiuo metu nėra tinkamos prevencinės sistemos, kuri padėtų teisės aktais užtikrinti konkurencijos laisvę, jau esantiems konkurencijos ribojimams šalinti ir palankesnei konkurencinei aplinkai kurti neskiriama pakankamai dėmesio, o už priimamus konkurenciją ribojančius sprendimus viešojo administravimo subjektams ir jų vadovams nėra nustatytos tinkamos atsakomybės.

Siekiant efektyvesnio konkurencijos laisvės apsaugos užtikrinimo, pateikėme rekomendacijas, kurios mūsų nuomone, padės spręsti šioje ataskaitoje įvardytas problemas.

Vyriausybei rekomendavome: parengti ir patvirtinti Konkurencijos politikos gaires, apimančias konkurencijos politikos tikslus, prioritetus, priemones, konkurencijos politiką formuojančių ir įgyvendinančių institucijų sistemą; inicijuoti įstatymų ir juos įgyvendinančių teisės aktų pakeitimus ir paskirti instituciją, atsakingą už konkurencijos politikos formavimą, nustatyti Konkurencijos tarybos atskaitingumą ir atsiskaitymą už veiklos rezultatus, svarstyti galimybę Konkurencijos tarybai neatlygintinai naudotis VĮ Registrų centro duomenų bazėmis savo funkcijoms vykdyti, nustatyti Konkurencijos tarybai galimybę atsisakyti pradėti tyrimus atsižvelgiant į nustatytus kriterijus; siekiant didesnio atgrasomojo poveikio keisti baudų už Konkurencijos įstatymo pažeidimus skyrimą ir jų dydžio nustatymą reglamentuojančius teisės aktus; siekiant gerinti konkurencinę aplinką, nustatyti Konkurencijos tarybai pareigą teikti pasiūlymus Vyriausybei dėl galiojančių įstatymų ir kitų teisės aktų, ribojančių konkurenciją, pakeitimo; nustatyti aiškius kriterijus, dėl kokių teisės aktų projektų turėtų būti teikiamos Konkurencijos tarybos išvados; papildyti Sprendimų projektų poveikio vertinimo metodiką konkurencijos vertinimo klausimynu.